

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry
&
Siltasaariseura ry
&
Töölö-Seura ry
&
Töölön kaupunginosat – Töölö ry

Helsinki 26.6.2023

Vaasan hallinto-oikeus
PL 204
65101 Vaasa
S-posti: vaasa.hao@oikeus.fi

VAASAN HALLINTO-OIKEUDELLE

Asia: Valitus sekä vaatimus täytäntöönpanokiellon asettamisesta

Viite: Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös, dnro ESAVI/37747/2022

Käännymme kunnioittaen Vaasan hallinto-oikeuden puoleen valituksellamme, joka koskee Etelä-Suomen aluehallintoviraston (ESAVI) 17.5.2023 antamaa päätöstä ”Kevyen liikenteen sillan ja tulvasuojelurakenteiden rakentamiselle asetetun määräajan jatkaminen, Helsinki”, dnro ESAVI/37747/2022 (liite 1). Päätöksellään ESAVI on pidentänyt jo toistamiseen Helsingin kaupungille alunperin vuonna 2015 myöntämänsä (ESAVI 8090/2015), vesilain mukaisen tulvasuojelurakenteiden ym. rakentamisen voimassaoloaikaa, nyt aina 31.12.2027 saakka.

Luvassa on kyse siitä, että Helsingin kaupunki (myöh. myös kaupunki ja hakija) on ilmoittanut lupaviranomaiselle haluavansa suojella Töölönlahden rannan tuntumassa sijaitsevan Finlandia-talon kellaria mahdollisilta tulvilta. Kellaria suojellakseen kaupunki haluaa rakentaa Töölönlahden viereisen merenlahden, Eläintarhanlahden puolelle Töölönlahden vedenpinnan korkeutta säätelevät tulvasuojelurakenteet. Eläintarhanlahti ja Töölönlahti sijaitsevat Helsingin päärautatieaseman tuntumassa. Lahdet ovat yhteydessä toisiinsa junaradan alitse kulkevan kanavan kautta (liite 2).

Osana tulvasuojelua kaupunki haluaa purkaa Eläintarhanlahden puolella sijaitsevan sillan ja korvata sen uudella, purettuun siltaan nähden n. 2 metriä korkeammalla sillalla. Tulvasuojelurakenteet ja pumput tulisivat kiinnitettäviksi pääosin uuteen siltaan. Rakenteiden valmistuttua Töölönlahtea ja Eläintarhanlahtea yhdistävän kanavan molemmat suut voidaan sulkea molempien lahtien puolelta nk. settipadoilla.

Lupaa tulvasuojelurakenteiden rakentamiselle kaupunki haki vuonna 2015. Tästä ajankohdasta alkanut pitkä, pian kahdeksan vuotta kestänyt prosessi on kuvattu liitteessä 3. Tätä prosessia kutsumme käsillä olevassa valituksessa lupaprosessiksi.

Valittajat

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys
Itälahdenkatu 22 B
00210 Helsinki
<https://www.sll.fi/helsinki/yhdistys/>

Siltasaariseura ry
Pitkäsillanranta 7
00530 Helsinki
<https://www.siltasaariseura.fi/>

Töölö-Seura ry
Eino Leinon katu 4
00250 Helsinki
<https://töölö-seura.fi/toolo-seura-ry/>

Töölön kaupunginosat – Töölö ry
Hietsun Paviljonki
Hiekkarannantie 9
<https://www.toolonkaupunginosat.fi/yhdistys/>

Tiedoksisaantipäivä ja valitusaika

Päätös on julkaistu ESAVI:n verkkosivuilla 17.5.2023. Päätöksen katsotaan tulleen valittajalle tiedoksi seitsemäntenä päivänä julkaisusta. Valitusaikaa asiassa on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannin jälkeen. Koska viimeinen valituspäivä oli kuitenkin juhannusaatto, siirtyi valituksen viimeinen jättöpäivä seuraavaan arkipäivään, maanantaihin 26.6.2023. Tämän päivämäärän myös ESAVI ilmoittaa päätökseen liitetyissä muutoksenhakuohjeissaan valitusajan päättymispäiväksi (liite 1).

Prosessiosoite

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry
Itälahdenkatu 22 B
00210 Helsinki
Puh. 050 3011 633
S-posti: helsy@sl.fi

Pyydämme ystävällisesti sähköistä asiointia.

Vaatimukset

Ensisijainen vaatimuksemme on, että Vaasan hallinto-oikeus kumoaa ESAVI:n päätöksen, jolloin kevyen liikenteen sillan ja tulvasuojelurakenteiden rakentamiselle asetettua määräaikaa ei jatketa.

Toissijainen vaatimuksemme on, että alkuperäisen päätöksen lupaehtoja tarkastellaan uudestaan.

Lisäksi vaadimme, että Vaasan hallinto-oikeus määrää valituksenalaisen päätöksen täytäntöönpanokieltoon asiaa koskevan valituksen käsittelyn ajaksi. Täytäntöönpanokieltoa perustelee valittajien oikeussuoja: yhdistysten valitus käy hyödyttömäksi siinä tapauksessa, että valituksenalainen päätös pannaan toimeen.

Vaatimustemme perustelut

Päätös on lainvastainen seuraavilla perusteilla

- 1) edellytykset hankkeen toteutukselle puuttuvat
- 2) puutteellinen vesilain intressivertailu ja selvitys yleisestä edusta
- 3) puutteet ympäristövaikutusten arvioinneissa
- 4) puutteet päätöksenteossa ja lupaprosessissa (ml. toimivallat, asioiden valmistelu ja esittely) sekä demokratian toteutumisessa
- 5) muut puutteet

Yksityiskohtaiset perustelut esitämme seuraavassa.

1) Edellytykset hankkeen toteutukselle puuttuvat

Hakija ei tuonut esille vesilain 3 luvun 8 §:n 3 momentin mukaisia erityisiä syitä, joiden perusteella perusteella lupaviranomainen olisi voinut pidentää luvan mukaista aloittamisen määräaika.

Erityisenä syynä ei voida pitää vesilain ja sen hallituksen esityksen mukaan hakijan vaikutuspiirissä olevia syitä, kuten kaupungin päätöksenteon hitautta tai epävarmuutta. Luvanhakijan esittämät syyt, kuten muutoksenhakuprosessien kesto, eivät ole sellaisia vesilain tarkoittamia erityisiä syitä, jotka mahdollistaisivat luvan määräajan pidentämisen toista kertaa.

Luvanhakija ei ole myöskään pystynyt esittämään perusteita sille, miten aikaisemmat luvan täytäntöönpanoa estävät syyt eivät vaikuttaisi enää jatkossa luvan täytäntöönpanoon.

Määräajan jatkamista koskevassa hakemuksessa 29.9.2022 (liite 4) luvanhakija esittää seuraavaa:

“Helsingin kaupunki *tulee* käynnistämään hankkeen toteuttamisen vuonna 2024, koska rahoitusta hankkeelle on voitu vesiluvan toistuvan valituskäsittelyn vuoksi varata varmuudella *talousarvioesityksessä vasta vuosille 2024-2026*. Vesiluvan varaisten töiden arvioidaan kestävän noin 8 kuukautta ja urakan kokonaisuudessaan noin 18 kuukautta.”

Hakijan selvityksen perusteella luvan täytäntöönpanosta ei ole tehty päätöstä Helsingin kaupungin päätöksentekojärjestelmän mukaisesti. Hakijan kuvailema päätöksentekomenettely, jonka mukaan Helsingin kaupunki tulee tulevaisuudessa vasta käynnistämään hankkeen toteutumisen suunnitelmien mukaan vuonna 2024 ilman varmistettua rahoitusta, ovat esimerkkejä lupien varastoon hakemisesta, joka ei ole määräajan pidentämisen vesilain mukainen laillinen syy.

Määräajan pidentämisen edellytykset puuttuvat myös ympäristövaikutusten selvittämisen osalta kohdan 3 (3) Puutteet ympäristövaikutusten arvioinneissa) mukaisesti.

2) Puutteellinen vesilain intressivertailu ja selvitys yleisestä edusta

Alkuperäisessä luvassa esitetään, että hanke on yleisen tarpeen vaatima. Annettiin ymmärtää, että hanke on tarpeellinen lukuisten rakennusten suojelemiseksi Töölönlahden rannalla. Kritisoimme, että Finlandia-talon tulvasuojelu on ilmeisimmin jo ratkaistu muulla tavoin ja tällaisia vaarassa olevia rakennuksia ei ole. Valituksenalaisessa päätöksessä kerrotaan seuraavaa (liite 1, s. 6):

“Kuvasta 2 nähdään myös, että tulva-alueella on muitakin rakennuksia kuin Finlandia-talo, esimerkiksi Linnunlaulun huvilat.

Rakennusten lisäksi laajoja puisto- ja katualueita jää Töölönlahden ympärillä tulvan alle tulevaisuudessa yhä useammin. Tällöin näiden alueiden käyttö luonnollisesti tulvan aikana estyy, mutta myös niiden kunto heikkenee ja huollon tarve lisääntyy vettymisen takia, mikä aiheuttaa taloudellisia kustannuksia ja turvallisuusriskin alueella liikuttaessa. Tulvat ovat myös haitallisia ranta-alueen puustolle ja muulle kasvillisuudelle.”

SYKE:n kuvia 1 ja 2 ei ole päätöksessä esitetty, ja alkuperäinen lupa liitetiedostoineen vaikuttaa puuttuvan AVI:n sivuilta. Onnistuimme kuitenkin löytämään kuvat arkistoista, vesilain mukaisen hakemussuunnitelman täydennyksestä 10.12.2015 (liite 5). Kuva 2 kertoo kerran 1000-vuodessa esiintyvistä tulvasta, joka saattaa esiintyä useammin.

Kuva 2. Tulvariskikartta (meritulva 1/1000 a, korkeudet N_{2000}). Syke: Tulvakarttapalve

Kuvan perusteella väite tulvariskeistä Linnunlaulun huviloille ei pidä paikkaansa. Tulvaongelma rannoilla on myös suhteellisen pieni. Täydennyksessä sanotaan, että tulvariskiä ei ole kartasta poiketen Alvar Aallon tiellä.

Kuvasta näkyy myös, että tulvaongelma on suurempi Eläintarhanlahden ja Siltasaarensalmen alueilla. Tulva leviäisi paitsi puistomaiseen rantaan, myös liikennöidyille kaduille ja ilmeisimmin Siltasaaren rantakerrostalojen kellareihin. Kartan mukaan tulva olisi osin jopa Hakaniementorilla. Torista itään olevat alueet puuttuvat kuvasta, mutta vahinkoa olisi odotettavissa myös siellä. Jos tulva esiintyy rankkasateen aikana, jouduttaisiin 20 hehtaarin laajuiselta Töölönlahdelta pumpaamaan mahdollisesti 1–1,5 metriä vettä noin 8 hehtaarin laajuiselle Eläintarhanlahdelle. Ennätystulva johtuisi voimakkaasta tuulesta, joka nostaisi vettä Siltasaarensalmessa. On tällöin mahdollista, että Töölönlahdelta pumpattava vesi nostaisi tulvaa Eläintarhanlahdella ja Siltasaarensalmen alueella. Tulva voisi nousta 1/1000 vuoden tulvaa korkeammalle aina tasoon 2,5 metriä, joka on tulvaportin yläreuna.

On ilmeistä, että tulvasuojeluun ei ole esitetyn kaltaista tarvetta. Tehokas pumpaaminen Töölönlahdelta voisi pahentaa tulvaa Siltasaarensalmen alueella ja Hakaniemessä aiheuttaen merkittävää vahinkoa. On ilmeistä, että suunniteltu pumpaus voisi olla hyvin vahingollinen toimi. Jos alueen rantoja aiotaan suojella, on tulvaportti aivan ilmeisimmin väärässä paikassa.

Hanke ei vaikuta myöskään olevan yleisen edun mukainen.

Vesilain intressivertailussa tulisi huomioida Töölönlahdella saavutettava marginaalinen ja

teoreettinen hyöty suhteessa

i) merkittävästi suurempiin lisävahinkoihin Siltasaarella ja Hakaniemessä

ii) tulvaportin rakentamisen ja käytön aiheuttamat ympäristöhaitat ml. vaarallisten sedimenttien aiheuttama pilaantuminen

iii) Siltasaaren ja Hakaniemen tulvasuojelu, joka tekisi Töölönlahden ratkaisun tarpeettomaksi

iv) patorikon ja/tai pumppurikon aiheuttaman tulva-aallon vahingot Töölönlahdella ja Eläintarhanlahdella ja Siltasaarella.

Vesilain intressivertailussa tulee myös huomioida rakennelman kasvaneet kustannukset sekä 6 pumpun aiheuttama lisäkustannus.

3) Puutteet ympäristövaikutusten arvioinneissa

Ympäristövaikutusten asianmukainen arviointi hankkeessa on tärkeää sekä luonnon monimuotoisuuden että kaupunkilaisten hyvinvoinnin ja terveyden kannalta. Töölönlahti ja Eläintarhanlahti ovat tärkeitä lähiluonto-, virkistys- ja ulkoilualueita tiheästi rakennetussa kantakaupungissa. Esimerkiksi vesilinnut tarjoavat ainutlaatuiset puitteet myös lasten luontosuhteen kehittymiselle ja ympäristökasvatukselle kantakaupungissa. Ulkoilijamäärien puolesta Töölönlahti lienee koko Helsingin suosituin lähiluontoalue ja kerää lintuharrastajia ympäri pääkaupunkiseutua.

Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinneissa ei ole riittävästi ja osin lainkaan arvioitu eri vaikutuslajeja vesilain mukaisesti. Täten niitä ei ole myöskään huomioitu riittävästi lupamääräyksissä. Osa vaikutuksista on päästöperäisiä ja koskee ympäristön muuttamista. Lupahakemuksissa ja ESAVI:n päätöksissä ei ole riittävästi arvioitu eikä osittain lainkaan tunnistettu ympäristövaikutusten merkittävyyttä vesilain edellyttämällä tavalla. Helsingin kaupungilta ei ole pyydetty riittäviä selvityksiä, vaikka ESAVI:n tietoon on päätöksen valmistelun aikana saatettu hankkeen vaikutuksia ympäristöön.

Päätöksessä ei ole lainkaan tai riittävästi huomioitu rakentamisalueen ympäristöolosuhteissa alkuperäisen luvan myöntämisen jälkeen tapahtuneita muutoksia. Näitä ovat mm. alueen linnuston lajikirjon lisääntyminen, alueella pesivän nokikanan uhanalaisuusluokituksen muuttuminen elinvoimaisesta erittäin uhanalaiseksi ja useiden lintulajien pesintöjen lisääntyminen alueella. Helsingin kaupunki on myös itse todennut Töölönlahden alueen täyttävän luonnonsuojelualueen kriteerit (liite 6).

Päätös ei myöskään huomioi alueen ympäristöolosuhteista vuoden 2016 jälkeen kertynyttä uutta tietoa. Tällaisia ovat mm. rakentamisalueella Eläintarhanlahdella sekä Töölönlahdella tehtyjen merenpohjan tutkimusten uudet tiedot pohjasedimenttien epäpuhtauksista/myrkyistä sekä ratapenkereen alta löytynyt savi. Myös rakentamisen aikaiset vaikutukset alueen lajistoon ja muuhun ympäristöön on huomioitu puutteellisesti, samoin patoon liittyvän voimakkaan pumppauksen ja toisaalta mahdollisten patorikkojen aiheuttamat pilaantuneiden sedimenttien liikkeet.

Päätöksestä ei käy ilmi, että Helsingin kaupungin hanke aiotaan toteuttaa luontoarvoiltaan erityislaatuksella alueella. Kaupunki on itse todennut 14.2.2023 seuraavaa koskien aloitetta luonnonsuojelualueen ja vihersuojavyöhykkeen perustamisesta Töölönlahdelle (liite 6):

"Kaupunkiympäristölautakunta totesi, että Töölönlahden ekologinen tila on kohentunut ja sen linnustoarvot suuret. Sen vesialue soveltuu luontoarvojensa puolesta luonnonsuojelualueeksi."

Linnusto

ESAVI:n alkuperäisessä lupapäätöksessä vuodelta 2016 todetaan alueen linnuston arvosta seuraavaa (liite 7, s. 4):

"Rautatien ali kulkeva tunneli suualueineen on luokiteltu linnustollisesti arvokkaaksi kohteeksi. Pesimälinnustoa ei ole, mutta kohteella on erityisen suuri merkitys talvehtivien sorsalintujen ja lokkien talvehtimiselle."

Hankkeen vaikutuksista ESAVI toteaa samassa päätöksessä sivulla 11 seuraavaa:

"Hankkeesta ei aiheudu vahinkoa ihmisille tai luontoarvoiltaan tärkeiksi tai arvokkaiksi luokitelluille alueille. Hankkeella ei ole haitallista vaikutusta alueen lepakkopopulaation levähdyspaikkoihin ja lepakoiden saalistusalueisiin tai linnustollisesti arvokkaan kohteen vesialueen sulana pysymiseen."

ESAVI:n päätöksessä (liite 1) lainataan kaupungin lupaviranomaiselle antamaa selitystä sivulla 7 seuraavasti:

"Töölönlahden lintuvesiarvo ei heikkene tulvasuojeluporttien tai niiden rakentamisen vuoksi."

Kuvaus hankkeen vaikutuspiirissä olevasta linnuston arvosta ja hankkeen vaikutuksista linnustoon oli täysin alimitoitettu jo hankkeen saamassa alkuperäisessä luvassa. Kaupunki ei ole täsmentänyt kuvausta linnuston arvosta myöhemminkään lupaprosessin aikana. Lisäksi, toisin kuin Helsingin kaupunki antaa ensimmäisessä jatkolupahakemuksessaan ymmärtää (liite 8), alueen ympäristöolosuhteissa oli jo silloin tapahtunut muutosta. Esimerkiksi alueen linnuston arvo oli vuoden 2016 jälkeen jo silloin noussut merkittävästi entisestä ja nousee edelleen. Kuvaamme muutoksia seuraavassa.

Kaupungin 14.2.2023 antaman lausunnon esittelijän perusteluissa todetaan linnustosta seuraavaa (liite 6):

"Puhtaan meriveden juoksutuksen alkaessa Töölönlahdelta puuttui pesivä vesi- ja rantalinnusto lukuun ottamatta puistoalueella mahdollisesti pesineitä yksittäisiä sinisorsanaaraita. Ensimmäinen merkki vesikasvillisuuden elpymisestä oli kyhmyjoutsenien saapuminen alueelle laiduntamaan ennen syysmuuttoa. Nykyiseen pesimälinnustoon kuuluvat (sulkeissa pari- tai poikuemääriä 2020-22): kyhmyjoutsen (2-3), haapana (6), sinisorsa (4-8), telkkä (0-1), silkkiuikku (7-9), nokikana (6-10 paria ja n. 40 isoa poikasta 2022) ja rantasipi.

Pesimäaikana lahdella vierailee kalansyöjälintuja, kuten kala- ja lapintiiraja, räyskiä, merimetsoja ja harmaahaikaroita. Kala- ja lapintiiran pesintää estänee sopivien pesäpaikkojen puute, arempien lajien myös rauhattomuus. Muuttoaikana keväällä on tavattu enimmillään 6 yksilöä äärimmäisen uhanalaista punasotkaa, jotka toiveista huolimatta eivät ole jääneet lahdelle pesimään. Syysmuuton aikana lepäileviä lintuja on runsaasti, pesivien lajien lisäksi useita lokkilajeja, tukkasotkia, harmaasorsia, isokoskeloita ja uiveloita ym.

Eläintarhanlahden puolella sijaitseva Tokoinranta on Helsingin tärkein talvehtivien sinisorsien keskittymä. Niiden seurassa on ollut sellaisia varsin poikkeuksellisia talvehtimistä yrittäviä vesilintulajeja kuin valkoposki- ja tundrahammi sekä pikku-uikku.

On huomionarvoista, että erittäin uhanalainen nokikana onnistuu Töölönlahdella kasvattamaan isoiksi maastopoikasiksi asti noin 10 parin voimalla noin 40 poikasta. Myös silmälläpidettävän silkkiuikun poikastuotto on hyvä. Sorsalinnut eivät pääse näin hyvin tuloksiin. Tärkeimpien linnustonsuojelualueidemme Vanhankaupunginlahden ja Östersundomin lintuvesien poikastuotot pesivää paria kohden laskettuna eivät ole läheskään samaa luokkaa, huolimatta varsinkin Vanhankaupunginlahden hoitoon jo pitkään käytetyistä voimavaroista. Töölönlahteen on investoitu ainoastaan meriveden pumppauksen melko vähäiset kustannukset."

Jo aiemmin Margus Ellermaan laatimassa raportissa "Helsingin tärkeät lintualueet ja merkittävä linnusto 2017" (Kaupunkiympäristön julkaisu 2018:8) oli nähtävissä pesintöjen määrän lisääntyminen Töölönlahdella (liite 9). Eläintarhanlahden ja Töölönlahden lintulajien kirjon monipuolistuminen ja yksilömäärien lisääntyminen vuoden 2016 jälkeen käy ilmi myös Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry:n silloisen suojelusihterin Aapo Salmelan 19.5.2020

kokoamasta taulukosta (liite 10). Taulukkoon on poimittu Töölönlahden ja Eläintarhanlahden lintuhavainnot Tiira-lintutietojärjestelmästä aikaväliltä 1.1.2015–15.5.2020. Lajirajaus on sama kuin Ellermanin raportissa ”Helsingin tärkeät lintualueet ja merkittävä linnusto 2017” vesilintujen, rantakanojen, haikaroiden, lokkien ja tiirujen osalta. Taulukkoon poimituilla lajeilla on siis suojellusta merkitystä tai merkitystä elinympäristön laadun indikaattoreina.

Sittemmin Tringa ry on julkaissut kaksi raporttia Töölönlahden linnustosta vuosina 2020 (liite 11) ja 2021 (liite 12). Niiden mukaan Töölönlahdella pesi vuonna 2020 kuusi haapanaparia (VU), neljä sinisorsaparia (LC), yksi telkkäpari (LC), yhdeksän nokikanaparia (EN), kahdeksan silkkiuikkuparia (NT) ja kaksi kyhmyjoutsenparia (LC). Vuoden 2021 raportti puolestaan ilmoittaa pesivien parien määräksi seuraavaa: haapana 6, sinisorsa 8, nokikana 6, silkkiuikku 7 ja kyhmyjoutsen 3. Juhannuksena 2023 hankealueella Eläintarhanlahdella pesi silkkiuikku (liite 13) ja liikkui haapana poikasineen.

Myös lintuharrastaja Marja Saarisen lintulaskennat (<http://marjalintu.blogspot.com>) osoittavat Eläintarhanlahden ja Töölönlahden linnustoarvojen nousun vuoden 2016 jälkeen.

Kaupungin hakemuksissa tai ESAVI:n päätöksissä ei mitenkään huomioida lintujen laji- ja yksilömäärien kasvua sekä tulvasuojelurakenteiden rakentamisen vaikutuksia niihin. Hakemuksissa ja päätöksissä ei kiinnitetä huomiota siihen, että useampi alueella pesivä laji on luokiteltu hakemusprosessin aikana entistä uhanalaisemmaksi. Nokikanan uhanalaisuusluokitus on muuttunut elinvoimaisesta (LC) erittäin uhanalaiseksi (EN) ja silkkiuikun silmälläpidettäväksi (NT). Viimeisin uhanalaisuusarvio ja uhanalaisuusluokat löytyvät punaisen kirjan verkkopalvelusta: <https://punainenkirja.laji.fi/results/MX.32132?checkboxlist=MR.424>

Töölönlahden vesilinnuston lisäksi haluamme tuoda esiin myös sen, että rautatien ali kulkeva tunneli radan- ja sillanaluksineen on aluetta, jossa on jo vuosia mitä ilmeisimmin pesinyt haarapääsky-yhdyskunta (VU). Ruovikossa on havaittu useampia pajusirkkujen (VU) ja ruokokerttusten (NT) reviirejä (liite 11).

Radan ali kulkevalla kanavalla suuaukkoineen on suuri merkitys myös kyhmyjoutsenille ja niiden poikasille. Töölönlahdelta tuttu kyhmyjoutsen on pesinyt viime vuosina myös Eläintarhanlahdella sekä Eläintarhanlahden ja Kaisaniemenlahden rajavyöhykkellä Siltasaaren kärjessä. Alla olevassa, 29.5.2021 otetussa kuvassa näkyy kyhmyjoutsenen pesä hankealueella.

Eläintarhanlahdella Tokoinrannassa sijaitsee myös kaupungin vesilintujen talviruokintapaikka. Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry:n mielipiteessä koskien Kallion, Alppiharjun ja Sörnäisten yleisten alueiden suunnitelmaa 2021–2030 (liite 14) yhdistyksen suojelusihteeri Juho Leppänen luonnehtii paikan merkitystä seuraavasti:

“Tokoinrannan ja laajemmin Töölönlahden alueella talvehtii Suomen merkittävimpiä sinisorsakeskittymiä vuosittain. Aluetta onkin syytä uudistaa luontoarvot huomioiden, ja vesilintujen ruokintapaikka on tarpeen säilyttää ja kehittää sitä edelleen.”

Esimerkiksi helmikuussa 2019 Eläintarhanlahden talviruokintapaikalla oli useita satoja lintuja (<http://marjalintu.blogspot.com/2019/02/tokoinranta-kalliossa-322019.html>). Sittemmin paikalla olleesta talviruokintalaitteesta on luovuttu, ja ruokinta on hoidettu käsin vapaaehtoistyönä. Suurimmat havaitut yksilömäärät paikallisista linnuista Helsingin Tokoinrannan talviruokintapaikalla vuonna 2023 on poimittu Tiira-lintutietojärjestelmästä liitteeseen 15. Enimmillään sinisorsia oli 1850 yksilöä 5.2.2023.

Päätöksessään (liite 1, s. 8–9) ESAVI lainaa kaupungin selitystä, jossa todetaan seuraavasti:

“Meritulvien esiintyminen meren ollessa jäässä on erittäin epätodennäköistä, joten tulvaporttia ei käytetä eikä veden virtaus tällöin Töölönlahden ja Eläintarhanlahden välillä esty aiheuttaen talviruokinta-alueen jäätymistä.”

Kaupunki ei perustele jäätyneiden merien tulvien epätodennäköisyyttä. Töölönlahdella ja Eläintarhanlahdella on jo nähty talvia, jolloin merivesi ei ole jäänyt – tai jos on jäänyt, niin vain lyhyeksi aikaa.

Seuraava kuva on otettu leutona talvena 10.2.2020 Eläintarhanlahdella. Kuvassa merivesi on noussut Eläintarhanlahden rannoille. Patorakenteiden käyttö leutojen talvien merenpinnan nousua estämään kuitenkin estäisi lintujen vapaan liikkumisen Töölönlahden ja Eläintarhanlahden välillä vesiteitse.

Tulvasuojelurakenteiden rakentamiseen liittyvä porapaalutus aiheuttaa erityisen voimakasta melua sekä ilmassa että veden alla. Melu voi häiritä lintuja myös 30.9–30.4. välisenä aikana. Keskeinen riski linnuille olisi erittäin haitallisten sedimenttien liikkuminen ensivaiheessa suunnitellulla 1.5 m³/s pumppauksella sekä todellisessa tulvatilanteessa tarvittavalla 7 m³/s pumppausteholla silta-aukon läpi. Virtaukset saisivat sekä Töölönlanden että Eläintarhanlahden sedimentit liikkeelle. Tämä olisi myös alkuperäisen luvan lupamääräyksen vastaista, mikä tekee

luvasta ristiriitaisen. Jos kaupunki suunnittelee ruoppaavansa ko. sedimentit pois kyseisten virtausten vuoksi, tämä kuuluu käsiteltäväksi valituksenalaisen luvan kanssa yhdessä.

Kalasto

Kaupungin lupaviranomaiselle esittämät, rakennusalueen kaloja koskevat tiedot ovat puutteellisia, harhaanjohtavia ja/tai virheellisiä. Kummassakaan jatkolupahakemuksessaan (liitteet 4 ja 8) kaupunki ei esittänyt ESAVI:lle mitään tietoja kalalajeista, kalojen liikkuvuudesta tai kutemisesta. Kaupunki ei esittänyt myöskään tietoja siitä, mitä uusia, aluetta koskevia kalatietoja oli saatu sitten vuoden 2015. Alkuperäisessä lupahakemuksessa kaupunki esitti kalojen osalta tietoja, jotka olivat virheellisiä, harhaanjohtavia ja/tai puutteellisia (liite 16). Tosiasioita vastaavien kalatietojen jäädessä käytännössä puuttumaan, ei ESAVI ole voinut arvioida massiivisten tulvasuojelurakenteiden rakentamisen vaikutuksia Eläintarhanlahden ja Töölönlahden kalakantoihin tai alueella harjoitettavaan vapaa-ajan kalastukseen.

Rakentamisen ja tulvaporttien käytön mahdolliset vaikutukset molempien lahtien kalakantoihin olisi kuitenkin tullut arvioida alueen runsaan ja monilajisen kalakannan sekä alueella harjoitettavan ahkeran ja ympärivuotisen vapaa-ajankalastuksen vuoksi. Kalat liikkuvat Eläintarhanlahdelta Töölönlahdelle sekä päinvastoin lahtia yhdistävän, junaradan alla kulkevan kanavan kautta.

Kaupungin vesilain mukaisessa lupahakemuksusuunnitelmassa vuodelta 2015 (liite 17) kaloja käsitellään erittäin niukasti, puutteellisesti ja myös harhaanjohtavin tiedoin. Suunnitelmassa todetaan kalastosta seuraavaa (s. 10–11):

”Helsingin merialueen kalalajisto on monipuolinen käsittäen lähes kaikki murtovesialueella normaalisti elävät kalalajit. Töölönlahden suu on kevätkutuisten kalojen kutualuetta. Lahdessa elää myös mm. haukea.

Töölönlahti ja Eläintarhanlahti eivät ole kalastollisesti erityisen merkitseviä alueita. Helsingin merialueen kalastollisesti merkittävät alueet ja toimenpidealueen sijainti on esitetty kuvassa 4.

Varsinainen hankealue on suppea alue rakennettua rantaa, eikä siellä esiinny merkittäviä kalojen kutu- tai poikasalueita.”

Tiedot esitetään ilman lähdeviitettä, eikä ”Töölönlahden suu”-käsitteestä selviä, tarkoitetaanko suulla lahtia yhdistävän kanavan Eläintarhanlahden vai Töölönlahden puoleista suuaukkoa. ”Kevätkutuisten kalojen” lajeja ei määritellä, joten myöskään niiden vuodenkiertoon liittyvä liikkuminen (esim. nousu kutemaan lahdille) tai kalojen liikkuminen Eläintarhanlahden ja Töölönlahden välillä ei selviä. Sekin jää epäselväksi, eläkö hauki kaupungin mukaan Eläintarhanlahdessa vai Töölönlahdessa tai kuuluuko hauki mainittujen kutevien kalojen joukkoon.

Yllä olevassa lainauksessa mainitun kuvan (liite 17, s. 11) alla on seuraava kuvateksti:

”Kuva 4. Helsingin kalavesien kartta. Vantaanjoen kalaväylä merkitty violetilla rasterilla. Kalaväylä sijaitsee noin 2 km etäisyydellä kohteesta. (karttapohja: <http://www.hel.fi/hki/Lvi/fi/Kalastus/Kartat>)”

Kuvatekstissä oleva linkki ei valitettavasti enää aukea. Tämän vuoksi jää kartan ja sen alla olevan kuvatekstin tarkka lähdeviite puuttumaan.

Töölönlahden ja Eläintarhanlahden rannoilla näkee kalastajia ympäri vuoden. Alueen kalastajat kertovat kuhan ja ahvenen nousevan Töölönlahdelle tammi-maaliskuun aikana ja kutevan Töölönlahdella keväällä ja kesällä. Myös hauen on havaittu kutevan Töölönlahdella. Eläintarhanlahden luoteiskulmassa on kalastajia kevästä syksyyn.

Suomen vapaa-ajankalastajien keskusjärjestö listaa kotisivuillaan Töölönlahdella esiintyviksi kalalajeiksi seuraavat: ahven, hauki, hopearuutana, karppe, kiiski, kuha, lahna, ruutana, salakka, sorva, suutari ja särki (<https://www.vapaa-ajankalastaja.fi/kalastuspaikka/toolonlahti/>). Luonnonvarakeskuksen Kalahavainnot-sivustolle (<https://kalahavainnot.luke.fi/kartta>) on toistaiseksi Eläntarhanlahden puolelta ilmoitettu ahven, hopearuutana, pasuri ja särki.

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskusmuseon julkaiseman Geo-lehden lajintunnistustempauksessa 25–26.5.2010 asiantuntijat Luonnontieteellisestä keskusmuseosta, Suomen ympäristökeskuksesta, Metsähallituksesta, ympäristöministeriöstä, Helsingin kaupungin ympäristökeskuksesta ja Suomen Hyönteistieteellisestä Seurasta selvittivät Töölönlahden eläin- ja kasvilajistoa. Kalalajeja selvitettiin viisi tuntia kestäneellä koeverkkokalastuksella. Töölönlahdella löytyi yli yllättävän suuri lajikirjo: yli 750 eläin- ja kasvilajia. Tiedote: <https://www.luomus.fi/fi/geon-luontopaivan-ennatystempauksessa-kaupunkiluonnosta-bongattiin-yli-750-lajia>

Tapahtuman asiantuntijoiden joukossa oli kaupungin omia ympäristöasiantuntijoita, ja selvityksestä saatujen tietojen olisi tullut välittyä edelleen jo kaupungin ensimmäiseen patolupahakemukseen. Näin ei kuitenkaan tapahtunut.

Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelma VELMU:ssa (<https://paikkatieto.ymparisto.fi/velmu/>) on arvioitu myös Helsingin vesialueita mm. kalojen poikastuotanto- ja lisääntymisalueina. VELMU:n mallien mukaan Eläntarhanlahti on suotuisaa poikastuotantoaluetta ahvenelle ja kuhalle. Lisääntymisalueina Töölönlahden lounaiskulma sekä osat länsirannasta ja kaakkoiskulmasta ovat suotuisia hauelle ja särjelle.

Helsinki-Espoon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelmassa mainitaan Eläntarhanlahden ja Töölönlahden kalalajeista (liite 18): *”Töölönlahden merkitystä ahvenkalojen kutualueena ei tunneta, mutta vastakuoriutuneiden kuhan poikasten esiintyminen Eläntarhanlahdella viittaisi siihen, että kuha lisääntyy Töölönlahdella.”*

Kaupungin olisi tullut koota olemassa olevat tiedot kalalajistosta ja esittää ne lupaviranomaiselle. Patohakemusta vuosina 2015–2016 käsitellessään ESAVI pyysi lausunnon kalatalousviranomaisena aloittaneelta Varsinais-Suomen ELY-keskukselta, joka ei asiassa kuitenkaan syystä tai toisesta lausunut. Lupaviranomaiselta on siis puuttunut koko lupaprosessin ajan kalatalousviranomaisen lausunto asiassa.

Lupahakemussuunnitelmassaan (liite 17) Helsingin kaupunki arvioi patorakentamisen vaikutuksia kalastoon seuraavasti:

”Vaikutukset kalastukseen ja kalastoon ovat työnaikaisia ja hyvin paikallisia. Ne kohdistuvat pääasiassa vesirakennustöihin liittyvään veden tilapäiseen samentumiseen sekä erilaisten työkoneiden ja rakennustöiden aiheuttamaan lievään meluhaittaa. Veden samentuminen ja melu saattavat karkottaa kaloja kohteen välittömästä läheisyydestä kauemmaksi. Kohde ei ole kalastollisesti merkittävä ja alueella ei harjoiteta ammattikalastusta.”

Edellä esitetyt Eläntarhanlahden ja Töölönlahden kalatiedot huomioon ottaen katsomme kaupungin vakavalla tavalla ohjanneen lupaviranomaista harhaan lupaprosessin aikana Eläntarhanlahden ja Töölönlahden kalatietoja sekä rakennushankkeen vaikutuksia kalakantoihin ja vapaa-ajan kalastukseen esitellessään. Sekä Eläntarhanlahden että Töölönlahden kalatiedot ja muut luontotiedot ovat hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa oleellisia. Lahtien välisen vesiyhteyden kautta Töölönlahdella havaitut kalalajit voivat esiintyä Eläntarhanlahden puolella ja päinvastoin.

Keskeinen haitta olisi myös porapaalutuksen aiheuttama vedenalainen meluvaikutus. Mahdollisesti suurin haitta olisi rakennusaikainen, mahdollisten tulva-aaltojen ja erityisesti

suurtehopumppausten aiheuttama pilaantuneiden sedimenttien liike. Tästä seuraisi teollisuustoiminnasta aiheutuneiden pilaantuneiden sedimenttien haitta-aineiden vapautuminen vesiin ja ravintoketjuihin.

Edelleen suurtehopumppaus tarkoittaisi mahdollisesti puolen Töölönlahden tilavuuden pumppausta Eläintarhanlahden puolelle. Tällä olisi ilmeiset vaikutuksen kaloihin. Kaksi tai kahdeksan tehokasta pumppua tappaisi merkittävän osan kaloista, jotka päätyisivät kuolleina Eläintarhanlahdelle. Kuolleista kaloista tulisi ympäristöhaittaa. Mahdollisesti pienimpiä kaloja pääsisi ehjinä toiselle puolelle, mutta niiden paluu olisi epävarmaa. Tämä vaikuttaisi myös lahdilla ruokaileviin lintuihin. Kalojen vaurioitumista pumpuissa ei ole käsitelty missään lupavaiheessa.

Lepakot

Hankealue kuuluu kantakaupungin suurimpaan, Töölönlahti–Kaisaniemenranta -lepakkoalueeseen (liite 19). ”Helsingin lepakkolajisto ja tärkeät lepakkoalueet vuonna 2014” -julkaisun liitteestä 1 näkyy, että Töölönlahti-Kaisaniemenranta on suuri ja samalla kantakaupungin ainoa tärkeä lepakkoalue (https://www.hel.fi/static/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-38.pdf).

Töölönlahti–Kaisaniemenranta -lepakkoalue kuvataan em. lepakkoselvityksessä (s. 22) arvoluokan III kohteeksi. Lajeista mainitaan pohjanlepakko sekä 2003 alueelta tavattu korvayökkö. Alueen ranta-alueet mainitaan lepakoille hyviksi ruokailupaikoiksi. Lepakoiden esiintymisestä ja pesinnästä todetaan:

”Kaisaniemen alueella on todennäköisesti kolonia kasvitieteellisen puutarhan rakennuksissa tai Siltavuorenrannassa. Töölönlahden ympäristössä on ajoittain runsaastikin pohjanlepakoita. Kaisaniemenlahden ja Eläintarhanlahden vesialueilla havaittiin myös yksittäisiä pohjanlepakoita.”

Päätöksessä (liite 1, s. 7) lainataan Helsingin kaupungin ESAVI:lle jättämää selitystä seuraavasti:

”Lupapäätöksen nro 221/2016/2 sivulla 11 mainitaan, että hankkeella ei ole haitallista vaikutusta alueen lepakkopopulaation levähdyspaikkoihin tai saalistusalueisiin.”

Vuoden 2016 lupapäätöksessä ei kuitenkaan tuoda esiin sitä, että myös Eläintarhanlahden vesialueella on tavattu yksittäisiä lepakoita, eikä vain alueen puistoissa ja vanhojen huviloiden ympärillä, kuten vuoden 2016 lupapäätöksessä todetaan. Lupapäätöksestä ei myöskään selviä, mihin lupaviranomainen perusti arvionsa siitä, että vanhan sillan purkamisesta, uuden rakentamisesta, tulvasuojelurakenteista ja niiden käytöstä ei olisi haitallisia vaikutuksia lepakoille. Lepakoiden tiedetään viihtyvän ja pesivän runsaslukuisinakin vanhojen siltujen alla.

Lepakot ovat luontodirektiivin liitteen IV lajeja. Niiden lisääntymis- ja oleskelualueilla ei saa tuottaa haittaa. Alkuperäinen vesilupa on hyväksytty ilman selvitystä melusta tai vaarallisten sedimenttien liikkeistä. Kaupunki on sittemmin selvittänyt, että alueella tarvitaan erityisen voimakasta melua aiheuttavaa porapaalutusta. Sedimenttien liike johtuen rakentamisesta, tulva-aalloista ja erityisesti suurtehopumppauksesta voi vaikuttaa lepakoihin päätyviin ravintoketjuihin.

Lupaprosessissa on jäänyt selvittämättä myös tarkka ajantasainen lepakkolajisto sekä lepakoiden käyttämät päiväpiilot ja talvehtimispaikat.

Selkärangattomat ja muu lajisto

Hankealueella ja sen tuntumassa Eläintarhanlahdella ja Töölönlahdella esiintyvien selkärangattomien eläinten esiintymistä ja hankkeen vaikutuksia niihin ei ole koko lupaprosessin aikana selvitetty. Selvittämättä jäänyt on myös, miten rakentamisen aiheuttamat muutokset vesitaloudessa, esim. veden virtauksissa vaikuttavat alueen selkärangattomiin.

Sedimentit ja niiden läjitys

Helsingin ranta-alueilta tunnetaan laajasti sulfidipitoisia sedimenttejä, jotka vapauttavat happoa ja haitta-aineita päästessään tekemisiin ilman kanssa. Kyseiset sedimentit käsittävät todennäköisesti myös sulfidihaitta-aineen, joka täytyy meriläjitysalueiden lupien mukaan arvioida haitta-aineena ruoppauspaikan jätettä luvitettaessa. Sama tulee selvittää maalle läjitettävän jätteen osalta. Sulfidi on erityisen vaarallista, koska se hapettuu päästessään kosketuksiin ilman kanssa ja muodostaa rikkihappoa, joka edelleen liuottaa mm. raskasmetalleja ja arseenia saastuneista sedimenteistä. Sulfidi on myös myrkyllistä kaloille hyvin pieninä pitoisuuksina

On mahdollista, että hakija jättäisi myös nyt, jo toisen määräajan jatkoluvan saatuaan, kyseisen haitta-aineen määrittämättä – kuten hakija on jättänyt tähänastisissakin selvityksissään. Toistaiseksi haitta-aineen selvittäminen on tehty vain konsultin aistivaraisin toteamuksin.

Sulfidisavea on raportoitu esimerkiksi läheisen Hakaniemenrannan ruoppaussuunnitelmissa. Helsingin kaupunki ja ESAVI:n viranomaiset ovat tietoisia sulfidin riskeistä tämän asian aikaisemmista valituksista ja muistuksista, mutta myös valtion viranomaisen GTK:n lausunnosta rinnakaisesta lupa-asiasta koskien toisaalla Helsingin rantojen ruoppausta (liite 20).

Molempien lahtien sedimenteissä on siis korkeita haitta-ainepitoisuuksia. Alkuperäisen luvan lausunnoista tulee ilmi myös riski sedimenttien liikkumisesta ja haitta-aineiden liukenemisesta merenlahtiin. Tällöin oleellista ei ole sedimentin luokitus vaaralliseksi jätteeksi vaan suhde sedimentin luokitusnormeihin ja haitta-aineiden liukoisuudet.

Aiemmin on selvinnyt, että Eläintarhanlahdella on todettu olevan läjityskelvottomia, luokan 2 sedimenttejä tutkimuksissa esiin tulleesta nikkelin pitoisuudesta johtuen. Lisäksi Eläintarhanlahden sedimenteissä on todettu olevan laatu- ja ympäristönormeja kuten butyyliytinaa, PCB-aineita ja elohopeaa sekä muita erityisen haitallisia ja vaarallisia aineita. Vuoden 2016 luvassa viitatus, Kalasataman ruoppauskokeiden tuloksien merkitys riippuu sedimenttien ominaisuuksista ja on tuskin vertailukelpoinen Eläintarhanlahden kanssa. Luvassa on siten jätetty kertomatta monia todennäköisesti vapautuvia haitta-aineita. Lupadokumenteissa ei ole esitetty sedimenttien pitoisuuksia. Sitowise on tehnyt kaupungille 25.5.2018 tutkimusraportin YKK62680 (liite 21). Raportin perusteella sedimenteissä esiintyy tavanomaisten aineiden lisäksi mm. hopeaa, joka on yksi kaikkien myrkyllisimmistä raskasmetalleista. Hopeaa esiintyy lähes malmipitoisuuksia useimmissa sedimenteissä ja myös kahdessa Eläintarhanlahden sedimentissä 7 ja 8, lähellä suunniteltua porttia. SYKE selvittää parhaillaan hopean lisäämistä kansalliseksi prioriteettiaineeksi. Edelleen sedimenteissä on korkeita rauta ja fosforipitoisuuksia, todennäköisesti myös typpeä.

Töölönlahden pohjassa on paksu kerros pilaantuneita sedimenttejä, joista suurin osa ylittää sedimenttien läjitysohjeen luokan 2 rajat (https://www.hel.fi/static/kv/Geo/Julkaisut/12684pt1_ulos.pdf). Lupahakemuksesta puuttuu ko. sedimenttiselvitys. Toisaalta alkuperäisen luvan lupamääräyksen 19 mukaan sedimentit eivät saisi lähteä pumppauksesta liikkeelle. Tämä on "hurskas" toivomus, jonka edellytyksiä ei ole selvitetty, eikä sen suhteen ole tarkkailua. Tällaisen sedimentin lähteminen liikkeelle patorikon tulva-aallon tai suurtehopumppauksen vaikutuksesta olisi ympäristön kannalta erityisen ongelmallista

On mahdollista, että sedimenteistä liukenesi mm. EU:n laatu- ja ympäristönormeja ylittäviä pitoisuuksia ja että tulvapumppaukset aiheuttaisivat merenlahtiin liikkuvien, poikkeuksellisten huonolaatuisten sedimenttien liikkuvuutta. EU:n laatu- ja ympäristönormien ylitykset voivat heikentää vesistömuodostuman tilaa, mitä olisi pitänyt tarkastella jo alkuperäisessä lupapäätöksessä, mutta jota olisi viimeistään pitänyt jatkolupien yhteydessä tarkastella.

Vuoden 2016 jälkeen kaupunki on selvittänyt lisää myös Eläintarhanlahden pohjaolosuhteita ja mm. ratapenkereen helman alustan rakennettavuutta. Näistä tutkimuksista on maininta

kaupungilta saadusaa rantaluiska-alueen stabiliteettiselvityksessä (liite 22). Huom! Liitteen 22 ensimmäisessä kappaleessa on kirjoitusvirhe: kappaleen kolmannen rivin ensimmäinen sana pitäisi olla "läntisellä" (ei itäisellä); kevyen liikenteen penkereen luiska sijaitsee Eläintarhanlahden läntisellä reunalla. Stabiliteettiselvityksestä käy ilmi, että kaupunki on vuoden 2016 jälkeen tutkinut Eläintarhanlahden pohjasedimenttejä sekä sitä, kuinka stabiili rakentamisalueella sijaitsevan kevyen liikenteen penkereen luiska on. Lisäksi on selvitetty onko edellä mainitu, mereen ajetun pengerialueen alla savea, joka vaarantaa luiskan stabiliteetin (liite 22).

Stabiliteettiselvityksen (liite 22) mukaan *"tutkimustuloksista on selvästi nähtävissä, että penkereen lahden puoleisen rantaluiskan alla on savi- /liejakerroksia"*. Tämän lisäksi selvityksessä todetaan savi- ja liejakerroksen paksuuden vaihtelevan paikoittain ja että *"penger on ilmeisesti rakennettu aikoinaan pohjaan täyttönä, jossa penkereen luiskan osalta penger on jäänyt kellumaan pehmeiden maakerroksien päälle"*. Selvityksen mukaan savi vaarantaa kevyen liikenteen penkereen stabiliteetin ts. pysyvyyden ja vakauden. Tarkempi selvitys (liite 23) paljastaa stabiilisuusongelmia, joita koetetaan ratkaista mm. porapaalutuksella, mistä puolestaan aiheutuu meluongelma.

ESAVI:n päätöksessä (liite 1), ja samalla koko tähänastisen lupaprosessin aikana, on jäänyt tarkastelematta ratapenkereen savi-liejupohjan vaikutus ratapenkereen alueella. Luvanhakija ei selvittänyt ko. pohjaongelman vaikutusta hankkeeseen. Jatkoluovassa ei ole myöskään selvitetty savi- ja liejakerrosten haitta-aineiden pitoisuuksia. Selvittämättä on jäänyt mm. se, miten hakija käsittelisi läjityskevottomat ainekset, joita alueen sedimenteissä varmuudella on. Ratapenkereen pohjaongelmasta seuraa mitä ilmeisimmin alkuperäistä lupaa suurempi ruoppaus ja maamassojen poiston tarve ja/tai tarve paaluttaa tai muuten tukea maarakennetta. Jatkoluovassa jää epäselväksi myös se, miten hakija toimii pohjatutkimuksessa havaittujen lieju- ja savikerroksien kanssa.

Keskeinen ongelma lupapäätöksessä on myös savilieju-pohjan fyysinen vaikutus ratapenkereen alla. Lupaviranomainen on jättänyt käsittelemättä kysymykseen liittyvät sortumisriskit Helsingin päärautatieasemalle menevällä radalla. Ympäristöluvassa olisi tullut myös tämä asia käsitellä, mutta nyt se on jätetty hakijan osaamisen ja harkinnan varaan. Samalla on otettu määrittämättömiä ja ilmeisen kohtuuttomia riskejä ratapenkereen sortumisen ympäristö- ja onnettomuusvaikutuksista.

Alkuperäisessä luvassa tai jatkoluovissa ei ole kuulutettu ja selvitetty Eläintarhanlahden ja Töölönlahden erityisen pilaantuneisiin sedimentteihin liittyviä riskejä. Uudemman tiedon perusteella sedimenttien luokitus voi olla virheellinen ja haitattomiksi oletettuja sedimenttien esiintyminen on kyseenalaista. Luvassa ei määrätä edes käyttämään siltiverhoja ruoppauksen aikana.

Rakentamisen lisäksi virtausmuutoksiin liittyy riski pilaantuneiden sedimenttien liikkeelle lähdöstä. Padon/portin rikkoutumisesta johtuva tulvariski voi vapauttaa haitta-aineita Töölönlahdella tai pumppujen vikaantuessa myös Eläintarhanlahdella. Suurin riski liittyy kuitenkin korkean tehon pumppaukseen. Kapeassa ja pienessä kanavassa lahtien välissä olisi pumppauksen vaikutuksesta kohtalaisen joen virtaama 1.5 m³/s tai todellista tulvatilannetta vastaavissa olosuhteissa luvanmukaisella suuremmalla 8 pumpun teholla 7 m³/s, joka on jo melkoisen suuren joen virtaama. Veden virtaus kanaalissa voi lähestyä nopeutta 1 metri sekunnissa.

Lupaviranomainen on lupapäätöksillään ratkaissut merkittävän ruoppausmassamäärän käsittelyn jättämällä mereen läjitettäväksi tarkoitetun, 300 kuution läjitysmäärän läjityskelpoisuuden arvioinnin hakijalle. Loppuosa jätteestä määrätään maalle läjitettäväksi. Tästä seuraa ongelma luokan C jätteen vaikutusten arvioinnissa. Vielä suuremman ongelman muodostaa kuitenkin muut kuin sedimenttien luokituksessa käytettävät tavanomaiset haitta-aineet. Tästä seuraavassa.

Ympäristöviranomaiset ovat myös luokitelleet esimerkiksi useiden kaivosten happoa muodostavat jätteet vaarallisiksi jätteiksi. Esimerkiksi Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on viimeisissä Elementis-yhtiölle (ent. Mondo Minerals) antamissaan ympäristöluvissa todennut Terrafamen KL2 sivukivialueiden happoa muodostavan sivukiven olevan vaarallista jätettä (liite 24, Otsikon "Päätös asiasta" kohdalla olevan "lataa"-linkin takaa esim. s. 26, 29 ja 72).

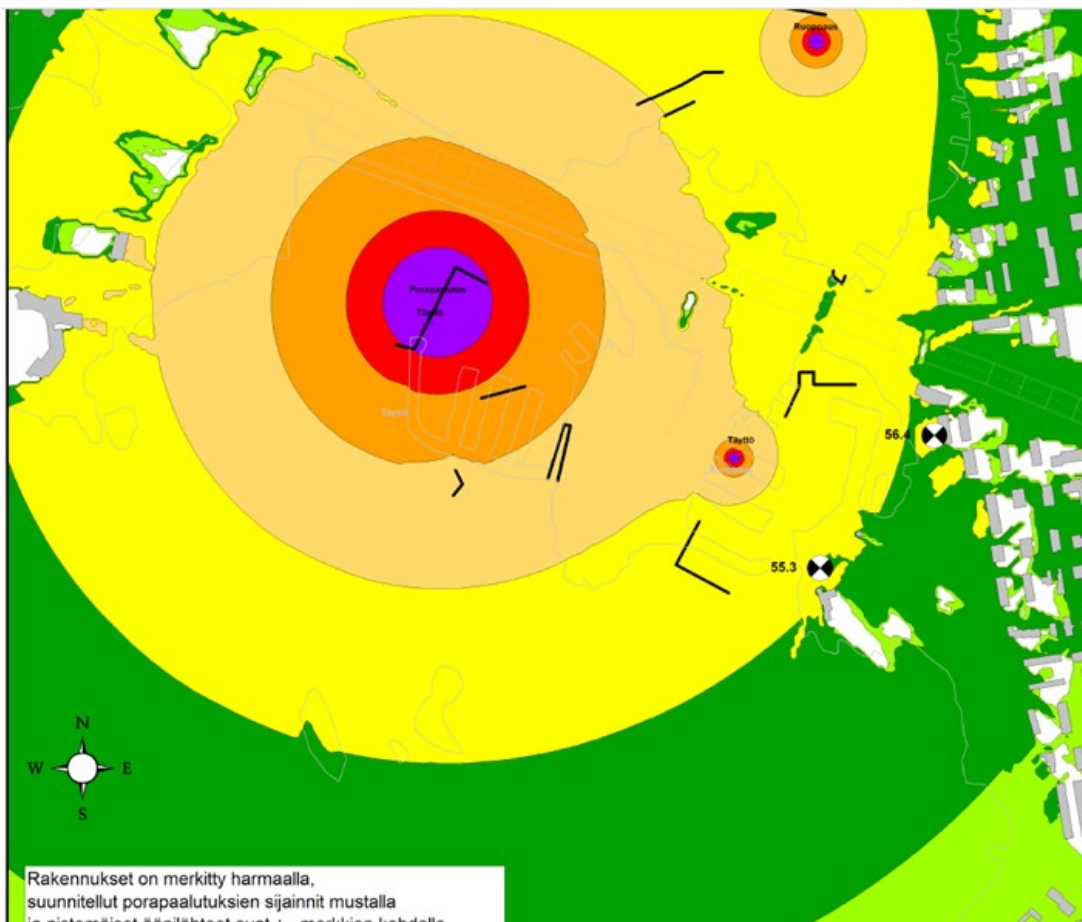
Myös Soklin kaivoksen ympäristöluvassa mahdollisesti happoa muodostava sivukivi sekä malmin tai sivukiven irrottamisen yhteydessä poistettava metallipitoinen tai mahdollisesti happoa tuottava pintamaa on luokiteltu vaaralliseksi jätteeksi (liite 25, lupamääräys 50, jossa vaarallisen jätteen jäteluokkamerkintä 01 01 02*).

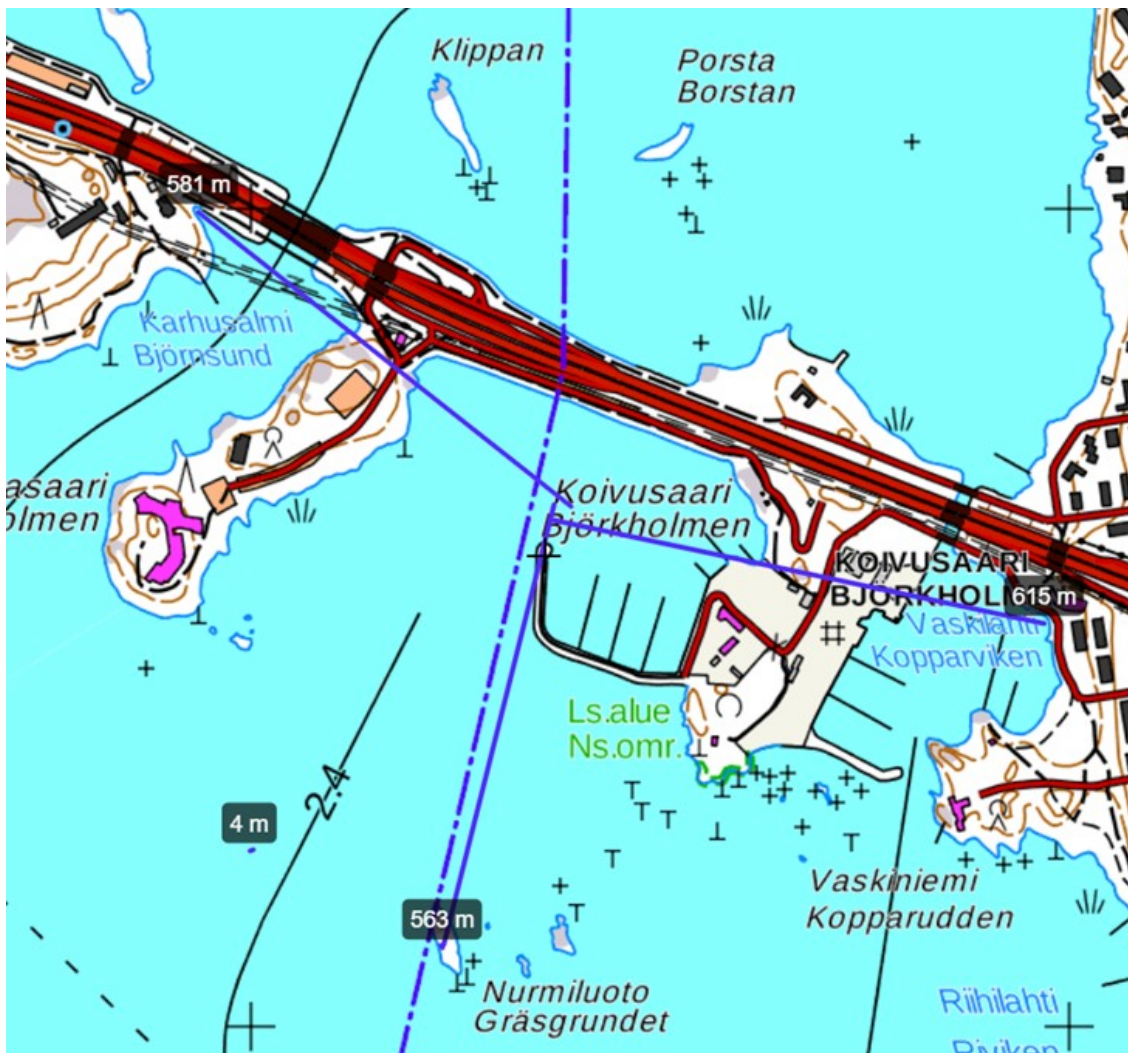
Kaupungin tulvasuojelurakenteita koskevassa luvassa on siis jätetty kertomatta monista, rakentamishankkeessa todennäköisesti vapautuvista haitta-aineista. Lupadokumenteissa ei ole myöskään tuotu esiin sedimenttien pitoisuuksia. Haitta-aineiden ympäristövaikutukset ovat jääneet luvassa samalla selvittämättä.

Melu

Rakentamisvaiheen porapaalutuksesta johtuva melu on tullut ilmi myöhemmin kaupungin selvityksessä. On ilmeistä, että ko. vaikutus olisi pitänyt käsitellä.

Koivusaaren vesirakennustoimintaan tehdyn selvityksen mukaan porapaalutuksen äänentaso on 123 dB ja asuntojen päivämelunormi 55 dB ylittyy noin 600 metrin päässä 10 tunnin työajalla (liite 26). Selvityksessä ei ole mittakaavaa, mutta seuraavassa kuvassa on mitattu 55 dB vyöhykkeen etäisyyttä selvityksen maamerkkien avulla karttapaikasta.

Vedenalainen melu vaikuttaa tutkitusti negatiivisesti vesieliöihin. Kovalla vedenalaisella melulla voi olla haitallisia vaikutuksia kaloihin jopa 10 kilometrin päässä:

https://julkaisut.vayla.fi/pdf8/lts_2018-20_vedenalaisen_melun_web.pdf

Tiehallinnon Porapaalutusohje 2001 listaa porapaalutuksen aiheuttamiksi mahdollisiksi häiriöiksi ja ympäristöhaitoiksi porauksen poistaman maa-aineksen ja porauksen huuhteluaineet, porauksen aiheuttaman löyhien maakerrosten tiivistymisen, tärinän, melun sekä maan, veden ja ilman saastumisen (<https://julkaisut.vayla.fi/sillat/julkaisut/porapaalutusohje01.pdf>).

Koska porapaalutusta ei ole käsitelty lupapäätöksissä, vaikka kaupunki oli sen suunnitellut ennen luvan hyväksymistä, selvittämättä ovat myös porauksen maa-aineksen ("soija") ja porauksen huuhteluaineiden vaikutukset, tärinä, maan, veden ja ilman saastuminen

Hankeeseen kuuluu kevyen liikenteen sillan uusiminen, mutta samaan aikaan tuldtisiin todennäköisesti käsittelemään myös Eläintarhanlahden rantarakenteiden korjaamista pidemmällä kevyenliikenteen väylän alueella. Tämä tarkoittaisi vielä pidempää meluaikaa ja todennäköisesti laajempaa pilaantuneiden sedimenttien käsittelyä Eläintarhanlahden puolella.

Vedenpinnan nousu, myrskyt ja ilmastonmuutos

Kohdassa yleisestä edusta ja intressivertailusta osoitamme, että tulvaongelma on suurempi Eläintarhanlahden ja Siltasaarensalmen alueilla. Tulva leviäisi paitsi puistomaiseen rantaan, myös liikennöidyille kaduille ja ilmeisimmin Siltasaaren rantakerrostalojen kellareihin. Kartan mukaan tulva olisi osin jopa Hakaniementorilla. Torista itään olevat alueet puuttuvat kuvasta, mutta vahinkoa olisi odotettavissa myös siellä. Jos tulva esiintyy rankkasateen aikana, jouduttisiin 20

hehtaarin laajuiselta Töölönlahdelta pumppaamaan mahdollisesti 1–1,5 metriä vettä noin 8 hehtaarin laajuiselle Eläintarhanlahdelle. Ennätystulva johtuisi voimakkaasta tuulesta, joka nostaisi vettä Siltasaarensalmessa. On tällöin mahdollista, että Töölönlahdelta pumpattava vesi nostaisi tulvaa Eläintarhanlahdella ja Siltasaaressa. Tulva voisi nousta 1/1000 vuoden tulvaa korkeammalle aina tasoon 2,5 metriä, joka on tulvaportin yläreuna.

Lupapäätöksestä puuttuu täsmällinen selvitys kaikista Töölönlahdelle purettavista "hulevesistä", joiden määrä on kasvanut alkuperäisestä luvasta.

4) Puutteet päätöksenteossa ja lupaprosessissa (ml. toimivallat, asioiden valmistelu ja esittely) sekä demokratian toteutumisessa

Teknisen johtajan toimivalta 29.9.2022

Päätöksessään ESAVI vastaa sille jätetyissä muistutuksissa ja mielipiteissä esitettyihin vaatimuksiin (liite 1, s.11 alkaen). Vastauksissaan ESAVI toteaa (liite 1, s. 12) mm. että *"tekninen johtaja on siinä asemassa, että hän on voinut hakea nyt kysymyksessä olevaa määräjän pidennystä"*. Toimivaltaa ESAVI perustelee Helsingin kaupungin verkkosivuilta löytyvällä Helsingin kaupunkiympäristön toimialan toimintasäännöllä.

Toimivallat määritellään Helsingin kaupungin hallintosäännössä. Teknisen johtajan allekirjoittama järjestyksessä toisen määräjän jatkohakemus "Helsinki, Töölönlahden kevyen liikenteen sillan ja tulvasuojelurakenteiden rakentamiselle asetetun määräjän jatkaminen" (liite 4) on päivätty 29.9.2022. Kyseisenä ajankohtana voimassa olleen hallintosäännön voimassaoloaika on ollut 1.2.–31.12.2022. Tämän jälkeen hallintosääntöä on muutettu.

Em. hallintosäännön 16 luvun § 7:ssä kuvataan teknisen johtajan toimivalta (liite 27). Toimivallasta käy ilmi, että teknisellä johtajalla ei ollut toimivaltaa hakea kyseessä olevaa määräjän jatkamista. Teknisen johtajan toimivalta rakennuslupien hakemiseen (liite 27, §7, kohta 6f) liittyy asuntojen rakennuttamiseen ja korjausrakentamiseen.

Alkuperäistä lupaa hakeneiden toimivalta 6.10.2015

Alkuperäisen patohakemuksen aluehallintovirastolle jättäneillä kaupungin viranhaltijoilla ei voinut olla toimivaltaa hakemuksen jättämiseen. Hakemuskirjelmän "Töölönlahden tulvasuojelusta" allekirjoittivat 6.10.2015 vs. kaupungininsinööri ja vs. osastopäällikkö (liite 16). Kaupungin silloisen organisaatorakenteen mukaisen kaupungin rakennustoimen johtosäännön mukaan viraston päälliköllä – tässä tapauksessa vs. kaupungininsinöörillä – oli toimivalta hakea "viraston toimialaan kuuluvat viranomaisluvut" (liite 28, 11 §, kohta 5). Viraston toimiala on määritelty em. johtosäännön 1 §:ssä seuraavasti:

"Helsingin kaupungin yleisten töiden lautakunta ja sen alainen Helsingin kaupungin rakennusvirasto huolehtivat kaupungin rakennustoimesta, kaduista, toreista ja hallinnassaan olevista viher- ja muista yleisistä alueista sekä pysäköinninvalvonnasta kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymien tavoitteiden mukaisesti, ellei tehtävä kuulu muulle viranomaiselle."

Osastopäällikön toimivalta on puolestaan esitetty em. johtosäännön 12 §:ssä seuraavasti:

"Osaston päällikkö suorittaa kaupunginjohtajan, asianomaisen apulaiskaupunginjohtajan, lautakunnan ja viraston päällikön määräämät tehtävät."

Vs. kaupungininsinöörillä ja ja vs. osastopäälliköllä ei mitenkään ole voinut olla toimivaltaa hakea omissa nimissään lupaa jättimäistä, ympäristövaikutuksiltaan mittavaa, herkille luontoalueille sijoitettavaa rakentamishanketta varten. Töölönlahden tulvasuojelu ei ole voinut kuulua myöskään noihin aikoihin kaupunginvaltuuston hyväksymiin tavoitteisiin, koska minkäänlaista poliittista keskustelua tai kansalaiskeskustelua ei asian tiimoilta oltu käyty. Poliittisen luottamushenkilöelimen päätös Töölönlahden tulvasuojeluhankkeeseen tai edes sen lupien

hakuun ryhtymisestä puuttui. Johtosäännön (ks. ed.) voidaan katsoa tarkoittavan tässä asiassa käsittelyjärjestystä, jossa poliittisen luottamuselimen päätös – ja siihen liittyvä kaupunkilaisten osallistaminen – tarvitaan ensin.

Vs. teknisen johtajan toimivalta 3.10.2019

Kun Helsingin kaupunki haki määräajan pidentämistä ensimmäisen kerran vuonna 2020 (liite 8), hakemuksen jättänyt kaupungin virkamies ei ollut toimivaltainen jättämään hakemusta. Hakemuksen on allekirjoittanut vs. tekninen johtaja. Helsingin kaupungin hallintosäännön mukaan hänellä ei ole ollut toimivaltaa jättää hakemusta yksin. Teknisen johtajan toimivalta selviää silloin voimassa olleen hallintosäännön sivulta 43 (liite 29, 7 §).

Alkuperäisen hakemuksen jättämisestä ei ole olemassa myöskään minkään poliittisen luottamuselimen, kuten kaupunginhallituksen, päätöstä, eikä ensimmäisestä jatkoaikahakemuksestakaan löydy päätöstä. Poliittisen luottamuselimen tekemiä päätöksiä olisi tarvittu jo hankkeen suuruusluokka huomioon ottaen: hankkeen hinnaksi on arvioitu jopa yli 9 milj. euroa. Kun Helsingin kaupunki jätti ESAVI:lle alkuperäisen Töölönlahden tulvasuojelua koskevan lupahakemuksen 6.10.2015, kaupunki ilmoitti hakemuksen sivulla 25 hankkeen kustannusarvioksi 2,7 milj. euroa (liite 30).

Asian käsittely kaupunkiympäristölautakunnassa 31.3.2020

Päätöksessään ESAVI siteeraa kaupungin selitystä Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen jättämään muistutukseen (liite 1, s. 9) seuraavasti:

”Kaupunkiympäristölautakunta on kokouksessaan 10/31.3.2020 päättänyt hyväksyä Töölönlahden tulvasuojeluhankkeen puistosuunnitelman nro VIO 60481/1 (Diaarinumero HEL 2020-002402).

Kaupunki toi asian lautakunnalle noin viikon päästä siitä, kun ESAVI oli 23.3.2020 tehnyt ensimmäisen päätöksensä (Dnro ESAVI/33802/2019) pidentää tulvasuojelurakenteiden ja sillan rakentamisen määräaika. Kaupunkiympäristölautakunnalle rakentaminen esiteltiin kuitenkin puistosuunnitelmana. Lautakunnan päätösasiakirjat löytyvät seuraavan linkin takaa: <https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2020-002402?paatos=ed7a08c5-ca0f-c43e-bc72-726faf700001>

Esityslistalla asian (11/176 §) nimi oli ”Kluuvissa olevan Töölönlahden tulvasuojeluhanke, Kaisaniemen puisto, puistosuunnitelman hyväksyminen”. Toisessa kohdassa ennen esityslistaa asiaa kutsutaan nimellä ”Puistosuunnitelma, Tokoinranta, Kaisaniemen puisto, numero VIO 6048/1”. Asiassa tehty päätös on puolestaan kirjattu muotoon ”Kaupunkiympäristölautakunta päätti hyväksyä Töölönlahden tulvasuojeluhankkeen puistosuunnitelman nro VIO 6048/1”. Päätöksen liitteenä olevasta vuorovaikutusmuistiosta puolestaan selviää, että asiaa on kutsuttu myös katusuunnitelmaksi: ”Palautteet katusuunnitelmaluonnoksesta VIO6048/1” (ks. em. linkki/ asian liitteet/vuorovaikutusmuistio).

Kustannusten osalta päätöksessä (ks. em. linkki, kohta ”Esittelijän perustelut/Kustannukset ja aikataulu”) todetaan, että ”Hanke rahoitetaan talousarvion kohdasta Kadut- ja liikenneväylät, 8030201 Kamppi–Töölönlahti” .

Päätöksen (ks. em linkki, kohta ”Esittelijän perustelut/Kustannukset ja aikataulu”) mukaan puistosuunnitelman rakennuskustannukset olivat noin 140 000 euroa, pumppaamo-siltarakenteen rakennuskustannukset noin 5 100 000 euroa ja raitin rakennuskustannukset noin 115 000 euroa (alv. 0 %). Luvuista voi laskea, että edellä mainituista, noin 5,4 miljoonan euron kustannuksista vain noin 3 % kohdistui varsinaisiin puistosuunnitelman rakennuskustannuksiin . Loput kustannuksista kohdistuivat pumppaamo-siltarakenteeseen (95 %) ja sillan korotuksesta johtuvan raitin rakennekustannuksiin (2 %).

Puistosuunnitelmasta tehdyn päätöksen mukaan ”tulvasuojeluhanke on asemakaavojen 11808,

5958 ja 11885 alueilla” (ks. em. linkki, Esittelijän perustelut/Lähtökohdat ja tavoitteet). Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Tulvasuojeluhankkeen noin 5,4 miljoonan euron kustannuksista valtaosa (n. 95 %) kohdistuu pelkästään sillan alueelle. Tälle taas kohdistuu suuaukkojen settipatojen ja pumppaamon rakentaminen sekä vanhan sillan purku ja rakentaminen.

Silta ja radanalainen kanava suuaukkoineen eivät kuitenkaan kuulu mihinkään päätöksessä mainittuihin, kolmeen puisto-asemakaavaan (asemakaavat 11808, 5958 ja 11885), vaan jäävät niiden ulkopuolelle. Asia on esitetty kuvallisesti liitteessä 31. Asemakaavojen 11808, 5958 ja 11885 rajat näkyvät tarkasti seuraavien linkkien takaa (”Kaavadokumentti”-kohdassa):

- Tokoinranta, asemakaava 11885: <https://ptp.hel.fi/DataForms/planreport/Default.aspx?id=11885>
- Kaisaniemen puisto, asemakaava 11808: <https://ptp.hel.fi/DataForms/planreport/Default.aspx?id=11808>
- Kallion kaupunginosan eräät korttelit ja puistot ym., asemakaava 5958: <https://ptp.hel.fi/DataForms/planreport/Default.aspx?id=5958>

Asian esittelyä kaupunkiympäristölautakunnalle voidaan pitää vakavasti harhaanjohtavana. Edellä esitetyn asemakaava-asian lisäksi lautakunnalle ei esitelty mm. Eläintarhanlahden ja Töölönlahden luontoarvoja, rakentamishankkeen vaikutuksia, asiaan liittyvää lupaprosessia, viikkoa aiemmin ESAVI:lta saatua määräajan pidennyslupaa eikä siitä, miksi kaupunki ei ollut ryhtynyt rakentamiseen vuonna 2016 saamansa luvan jälkeen. Asian päätöshistoriaa lautakunnalle ei ollut myöskään esittää, koska yhdenkään poliittisen luottamushenkilöelimen tekemää päätöstä ei asiassa oltu kaupungilla tehty ennen kuin asia tuotiin kaupunkiympäristölautakunnalle puistosuunnitelmana.

Kaupunkilaisten ja yhteisöjen kuuleminen

Töölönlahden tulvasuojelun puistosuunnitelmaluonnos on ollut esillä joulukuussa 2019. Esillä olosta on päätösasiakirjojen mukaan (linkki edellä/liitteet/vuorovaikutusmuistio) ilmoitettu kirjeitse asianosaisille kiinteistöjen omistajille ja haltijoille sekä kaupunginosayhdistyksille. Ympäristöjärjestöille puistosuunnitelmaluonnoksen esillä olosta ei ilmoitettu, eikä ympäristöjärjestöillä lähtökohtaisesti ole myöskään valitusoikeutta puistosuunnitelmiin.

Helsingin kaupunki jätti ESAVI:lle alkuperäisen Töölönlahden tulvasuojelua koskevan lupahakemuksen 6.10.2015. Kaupunkilaisille ja yhteisöille tarjoutui ensimmäinen tilaisuus lausua asiassa mitään – ja silloinkin vailla tietoja hankkeen ympäristövaikutuksista – vasta neljä vuotta myöhemmin. Keskustelua Töölönlahden tulvasuojelusta ei ole kaupunkilaisten kanssa edelleenkään käyty.

Kaupungin taloudellinen varautuminen Töölönlahden tulvasuojeluun

Kuten jo aiemmin on esitetty, todetaan puistosuunnitelma-päätöksessä, että ”*Hanke rahoitetaan talousarvion kohdasta Kadut- ja liikenneväylät, 8030201 Kamppi–Töölönlahti*” (<https://paatokset.hel.fi/fi/asia/hel-2020-002402?paatos=ed7a08c5-ca0f-c43e-bc72-726faf700001>, kohta ”Esittelijän perustelut/Kustannukset ja aikataulu”).

Liitteeseen 32 on taulukoitu Helsingin kaupungin taloudellinen varautuminen Töölönlahden vedenpinnan sääntelyyn ts. tulvasuojelurakenteiden ja sillan rakentamiseen. Taulukkoon on viety vuosina 2016–2023 kaupunginvaltuuston hyväksymien talousarvioiden ja taloussuunnitelmien mukaiset euromäärät kustannuspaikalle ”8030201 Kamppi–Töölönlahti”. Kustannuspaikkaan on aiemmin liitetty määre ”Kadut”, puistosuunnitelmassa kuitenkin ”Kadut ja liikenneväylät”.

Taulukosta selviää, että tulvasuojelurakenteiden ja sillan kustannusten varautuminen vaihtelee 2,9 miljoonasta eurosta 9,25 miljoonaan. Alkuperäistä lupaa ESAVI:lta hakiessaan kaupunki ilmoitti hankkeen kustannusarvioksi 2,7 milj. euroa (liite 30). Kaupunkiympäristölautakunnan

31.3.2020 tekemän puistosuunnitelmapäätöksen jälkeen varautumista laskettiin samaisen vuoden (2020) lopulla hyväksytyssä kaupungin talousarviossa ja -suunnitelmassa 7,25 miljoonasta 5,6 miljoonaan (liite 32).

5) Muut puutteet

Edellä esiteltyjen puutteiden lisäksi lupaprosessiin liittyy muitakin puutteita. Muutama esimerkki seuraavassa.

Patoturvallisuus

Patoturvallisuusviranomaisen on todennut lausunnossaan, että kysessä on pato ja patoturvallisuus on selvitettävä. Patoturvallisuus liittyy myös ympäristöriskeihin, jotka olisi tullut selvittää ympäristö- ja vesitalouslupaun,. Porttien korkeus on 2.5 metriä merenpinnan yläpuolella, mikä tarkoittaa, että virheen tai häiriön tapahtuessa pato voi aiheuttaa 1.5- 2.5 metrin tulva-aallon riskin. Suurin ympäristöriski voi tällöin aiheutua sedimentin liikkeistä. Toisaalta lahdilla veneillään ja aalto voisi aiheuttaa vaaraa veneilijöille tai jopa rannoilla kulkeville, erityisesti lapsille ja vanhuksille.

Vesipuitedirektiivin selvitysten puuttuminen

Hankeella on merkittäviä ympäristövaikutuksia, ja se voi heikentää vesistöalueen tilaa. Hankkeella voi olla vaikutusta kaikkiin ekologisen tilan muuttujiin johtuen vapautuvista haitta-aineista. Vaikutukset ulottuisivat laajemmalle vesistöalueelle johtuen vaikutuksista alueella liikkuviin ja kuteviin kaloihin ja vesilintuihin.

Melun vaikutus on direktiivillä suojeltuihin lepakoihin tai suojeltuihin lintuihin on selvittämättä.

Mikäli Töölönlahti on luokiteltu tai johdonmukaisesti luokiteltaisiin erilliseksi vesistöalueeksi, on vaara heikentämiselle erityisen ilmeinen erityisesti johtuen vaikutuksista ekologiaan esimerkiksi melun tai sedimenteistä vapautuvien haitta-aineiden vaikutuksesta

Puutteet kuulemisissa

Luvan ja sen hakemuksen verkossa olevasta kuulutuksesta puuttuvat alkuperäinen lupa sekä sen liitteet ja vuonna 2020 myönnetty jatkolupa. Alkuperäinen lupa asiakirjoineen vaikuttaa puuttuvan myös Aluehallintoviraston lupasivulta. Nämä muodostavat ilmeisen kuulemisvirheen. Kuulutuksista ei imene minkälaiselle toiminnalle oltiin haettu ja myönnetty jatkolupa. Muistutuksia ja niiden vastauksia on referoitu valikoiden luvan yhteenvedoissa. Erityisen ongelmallista on kaupungin Eläintarhanlahden rantapenkereen sekä sen ja Töölänlahden sedimenttien selvitysten jättäminen pois jatkolupahakemusten aineistoista. Kuulutetuissa asiakirjoissa ei myöskään ole käsitelty virtauksien ympäristövaikutuksia tai niihin liittyviä onnettomuusriskejä, kuten radan alittavan kanavan rikkoutumista.

Helsingissä 26.6.2023

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry:n puolesta

Noora Kaunisto
puheenjohtaja

Emilia Pippola
järjestösihteeri

Siltasaariseura ry:n puolesta

Juhani Styrman
puheenjohtaja

Töölö-Seura ry:n puolesta

Matti Niiranen
puheenjohtaja

Töölön kaupunginosat – Töölö ry:n puolesta

Markku Koivusalo
puheenjohtaja

LIITTEET:

Liite 1. Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös 17.5.2023

Liite 2. Hankealueen sijainti kartalla

Liite 3. Prosessin aikajanaa

Liite 4. Helsinki - Töölönlahden kevyen liikenteen sillan ja tulvasuojelurakenteiden rakentamiselle asetetun määräajan jatkaminen 29.9.2022

Liite 5. Vesilain mukaisen hakemussuunnitelman täydennys 10.12.2015

Liite 6. Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle 14.2.2023

Liite 7. Etelä-Suomen aluehallintoviraston päätös 4.11.2016

Liite 8. Töölönlahti, kevyen liikenteen sillan ja tulvasuojelurakenteiden rakentaminen, jatkoaikahakemus 3.10.2019

Liite 9. Ellermaan raportti s. 108

Liite 10. Töölönlahden ja Eläintarhanlahden lintuhavaintoja 1.1.2015–15.5.2020

Liite 11. Raportti Töölönlahden linnustosta 2020

Liite 12. Raportti Töölönlahden linnustosta 2021

Liite 13. Silkkiuikun pesä Tokoinrannassa 25.6.2023

Liite 14. Tringan palaute Tokoinrannan ruokinta-automaatista 2021

Liite 15. Talviruokintapaikan lajit 2023

Liite 16. Helsingin kaupungin rakennusviraston hakemuskirjelmä 6.10.2015

Liite 17. Vesilain mukainen lupahakemussuunnitelma 2.10.2015

Liite 18. Helsinki-Espoon kalatalousalueen käyttö- ja hoitosuunnitelma s. 30

Liite 19. Töölönlahti–Kaisaniemi -lepakkoalue

Liite 20. GTK:n raportti Hernesaaren itärannan sedimenttinäytteenotosta 2022 sekä sedimenttihavaintolomakkeet

Liite 21. Sitowisen sedimenttitutkimusraportti 25.5.2018

Liite 22. Rantaluiska-alueen stabiliteettiselvitys 20.9.2019

Liite 23. Laskentaraportti 29.11.2019

Liite 24. Sivukivialueen KL2:n ympäristölupa ja toiminnanaloittamislupa

Liite 25. Sokli-lupa s. 516

Liite 26. Ympäristömeluselvitys Koivusaari 11.3.2020

Liite 27. Teknisen johtajan toimivalta HKI-hallintosaanto 1.2.2022-31.12.2022

Liite 28. Helsingin kaupungin rakennustoimen johtosääntö

Liite 29. Helsingin kaupungin hallintosääntö s. 43

Liite 30. Kustannusarvio 6.10.2015

Liite 31. Silta ja asemakaavat

Liite 32. Taulukko: taloudellinen varautuminen